

ТИПИ ЗВЕРТАНЬ ТА ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ В ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Стаття продовжує цикл публікацій автора з питань функціонування категорії адресатності в різних стилях української мови. Основна увага зосереджується на типах звертань, які поширені в поетичних творах Лесі Українки, зокрема на формах їх мовного вираження, інтонаційному оформленні, семантиці, позиції в реченні.

Поетична спадщина Лесі Українки є багатим джерелом як для літературознавчого, так і для лінгвістичного аналізу. У творчості письменниці повною мірою відображено широке коло її інтересів: художня література, публіцистика, історія, етнографія, фольклористика, музикознавство тощо. Відповідно до цього й тематика її творів є дуже різноманітною.

У структурі поетичних текстів Лесі Українки центральне місце посідають звертання на позначення істот або персоніфікованих предметів. Розглянемо типи звертань, які функціонують у зазначених творах, за рядом ознак: особливостями мовного вираження, семантикою, позицією в реченні, інтонаційним оформленням.

Загально визнаним є те, що спеціалізованим засобом вираження звертання виступають іменники в кличній формі. У граматичній структурі нашої мови кличний відмінок виділяється морфологічними, синтаксичними й просодичними засобами. Найвиразніше виявляються його особливості в реченнях з дієслівними присудками у формі наказового способу.

І.Р.Вихованець [2, 186-189] зазначає, що клична форма являє собою неоднорідний граматичний компонент, який виражає ряд семантико- синтаксичних і формально-синтаксичних функцій. Специфікою кличного відмінка є те, що він виступає конденсатом згорнутого речення і, приєднуючись до базового речення, вихідну адресатну семантику доповнює семантикою потенційного суб'єкта дії при предикаті в імперативній формі. Отже, первинною функцією кличного є семантико-синтаксична функція адресата вольової дії - потенційного суб'єкта дії. На відмінкову адресатно-суб'єктну семантику кличного нашаровується невідмінкове емотивне значення.

Аналогічну думку висловлюють також автори „Граматики української мови” [1, 44]: „Іменник з граматичними ознаками вокатива в семантичному плані, з одного боку, номінує адресат - об'єкт, до якого звертається мовець, а з другого - є суб'єктом, який потенційно може виконати волю мовця. В одному слові простежується поєднання (синкретизм) двох функцій: адресатно- об'єктної і суб'єктної, що зумовлене складними трансформаційними мовними процесами конденсації тексту, внаслідок яких виникла форма кличного відмінка, обов'язково супроводжувана дієсловами 2-ої особи наказового способу”.

У поетичних творах Леся Українка за традицією також віддає перевагу іменникам у кличній формі, які найчастіше зустрічаються в реченнях з імперативними формами:

*“Ні, не клич мене, весно, - казала я їй, -
Не чаруй і не ваб не даремне ” (6, 59)*

Або:

*Д дивлячись на неї, проказала:
“Ба, що робити? Не журіться, друже!
Хоч, може, ми і не побачим волі,
Але дитинка ся побачить, певне! (6, 69).*

Іменники в кличній формі також активно функціонують у питальних реченнях. Це пояснюється тим, що звертання є засобом орієнтації на співбесідника, оскільки вимагає обов'язкової реакції адресата. Проаналізований матеріал засвідчив, що поетеса досить часто використовує такі іменники у вказаних реченнях:

*І дід побачив і спитав у хлопця:
“Куди ти дивишся, моя дитино?
Що бачиш ти в далекому просторі? ” (6, 26).*

Крім цього, вокатив може бути не тільки засобом спонукання реципієнта до виконання певної дії (фізичної чи інтелектуальної), а й виконувати функцію апелювання як засобу підтримання уваги співрозмовника, перевірки наявності уже встановленого контакту. Вокатив у цьому значенні є автономною синтаксичною одиницею, що вставляється в речення і за змістом не пов'язується з ним [9, 62].

У поетичних творах Лесі Українки наявні зразки вживання й цього типу вокатива:

*“Не байдуже тій пташці, мій синку,
Мусить пташка малесенька дбати,
Де б водиці дістати краплинку,
Де під снігом поживку шукати ” (6, 29)*

Звертання виражаються й іменниками у формі називного відмінка, але порівняно з формою кличного відмінка це відбувається не так часто.

У граматичній системі сучасної української літературної мови кличний відмінок виявляє семантико-синтаксичну, формально-синтаксичну й морфологічну співвідносність з називним відмінком. Семантико-синтаксична співвідносність кличного й називного полягає у вираженні ними суб'єктної функції. Суб'єктна функція є первинною семантико-синтаксичною функцією у називного відмінка, тоді як у кличного ця функція не виступає в „чистому” вигляді, являючи собою складник первинної для кличного адресатно-суб'єктної функції (функції адресата - потенційного суб'єкта дії). Для називного відмінка первинною є власне-суб'єктна функція. Кличний вказує на суб'єкт, який бере участь у комунікативному акті, називний має всезагальну спеціалізацію, охоплюючи суб'єкти, що не беруть і беруть участь у комунікативному акті. У зв'язку з цим кличний орієнтований на другу особу (співрозмовника), називний - на всі особи. Отже, називний виступає немаркованим елементом, 120

тоді як кличний - маркованим [2, 190-191].

В аналізованих творах Лесі Українки представлені звертання, виражені називним відмінком:

*Прощай, Волинь! Прощай, рідний куточок!
Мене від тебе доленька жене,
Немов од дерева одірваний листочок... (6, 9).*

Розглянемо типи звертань щодо їх позиції в реченні. У поетичних творах Лесі Українки звертання можуть бути препозитивними, інтерпозитивними й постпозитивними. На початку речення, як правило, розташовуються звертання з зигуками або частками, наприклад:

*Ніхто щоб не почув тоді мого ридання.
Та й по мені не мають сльози лить, - Сама в собі
я буду жаль носити.
О доленько моя, сповни моє бажання! (6, 27).*

Такі звертання вимовляються послабленою закличною інтонацією.

При розташуванні звертань в інтерпозиції „їх інтонація наближається до зставної, тобто характеризується пониженням голосу і пришвидченням темпу зимови” [10, 415]. В аналізованих творах така позиція звертань є найбільш поширеною:

*Тішся, дитино; поки ще маленька,
Ти ж бо живеш навесні,
Ще твоя думка літає легенька,
Ще твої мрії ясні (6, 30)*

Або:

*Коли ж треба тобі. сильне море,
Десь подіть свою силу напрасну,
Обернись на се поле просторе,
Затопи сю країну нещасну! (6, 37).*

Звертання, які знаходяться в постпозиції, вимовляються з інтонацією, залежною від мети висловлювання даного речення, наприклад:

*Скажу я: “Разом плачмо, брате мій!”
З його плачем я спів з'єднаю свій,
Бо не такі вже гіркі сльози - спільні (6, 19)*

Або:

*“А хто ж був перелесник той, бабусю?” -
Питала я в старій... (6, 130).*

Таким чином, інтонаційне оформлення є важливим засобом організації кличних висловлювань.

Як відомо, основною функцією звертань є функція адресації. Проте в реальних мовленнєвих ситуаціях вона може ускладнюватись функціями номінації й характеристичності, поєднання яких визначає розряд звертань.

При з'ясуванні типових для поетичних творів Лесі Українки розрядів звертань ми будемо спиратись на класифікацію І.І.Ковтунової [5, 104-118].

До першого розряду належать звертання, які суміщають у собі функції адресації й характеристичності (звертання, які характеризують адресата). У

поетичному мовленні в групі звертання часто є назви ознак, які дають певну характеристику адресату. Підвидами цього розряду виступають звертання-характеристики й звертання, в яких відношення характеристикації виражені різноманітними конструкціями з предикативним значенням („напівпредикативні” відокремлені звороти при звертанні).

У свою чергу, звертання-характеристики залежно від мовного оформлення поділяються на:

1. Звертання, виражені прикметниками, які виконують, крім апелятивної, ще функцію кваліфікації адресата, наприклад:

*В себе на вежі вогонь запалила я,
Любий, твого воріття дожидаючись,
Хай він просвітить по морю доріженьку,
Щоб не зблудив ти, з чужини вертаючись* (6, 106)

Або:

Там, кажуть, з гір усю країну видко, -
*нехай востаннє я побачу більше, ніж бачила за все життя
коротке, хай стану ближче до ясного сонця, скажу йому:
веселе, прощай!* (6, 190).

Як зазначає І.І.Ковтунова [5, 106-107], поетичне мовлення необмежено розширює семантику й можливість лексичного наповнення звертань. У поетичних текстах звертання-прикметники найчастіше передають не стільки експресивно-оцінне значення, скільки мають значення характеристикації. Переважання значення характеристикації зменшує в них питому вагу апелятивної функції, яка, до того ж, навіть у випадку гранично можливої в поетичному мовленні вираженості, носить все ж умовний характер у поетичному тексті.

2. Звертання, які містять у своєму складі прикладки:

*Спіткнувся кінь! Упав...
Ой мрії-мари!
Страшніші ви, ніж сая справжня буря* (6, 236)

Або:

Мати землице, потішся! *Нехай там зрадливого друга
Звабила інша на час, - діти з тобою zostались,
Лихо, і зрада, і горе - все їх зближає до тебе,
А як доповниться чаша - вернуться в надра твої* (6, 237).

3. Звертання, що містять прикметники-нестандартні означення, які несуть в даному поетичному тексті нову інформацію, наприклад:

Легідні веснянії ночі зористі!
*Куди ви од нас полинули?
Пісні соловейкові дзвінко-сріблесті!
Невже ви замовкли, минули?* (6, 23)

Або:

Ти, музо винозора, не сліпи
Мене вогнем твоїх очей безсмертних! (6, 92).

Такі прикметники у складі звертань є інформативно значущими, вони

лають яскраву, індивідуальну характеристику адресату мовлення, називають такі його ознаки, які своєрідно розкриваються в даному контексті.

4. Звертання, що містять у своєму складі порівняння або метафору, як-от:

Гетьте, думи, ви, хмари осінні!

Тож тепера весна золота!

**Чи то так у жалю, в голосінні Проминуть
молодії літа?** (6, 18).

Отже, як бачимо, всі названі підвиди звертань-характеристик містять ознаки адресата уже в самому звертанні.

Крім звертань-характеристик, до першого розряду також належать звертання з відокремленими зворотами (прикметниками, дієприкметниками, поєднаннями іменників), які розкривають ознаки адресата й тим самим иїйснюють предикативну функцію.

Визначальний вплив на статус відокремленого зворота виявляє його безпосереднє прилягання до висловлювання, адресованого другій особі, наприклад:

*Чи сльози, чи квітки від нас належать вам,
підкошені в розцвіті сил герої?
Коли б то так судилося і нам
спалити молодість і полягти при зброї!* (6, 133)

Або:

Що вам до того, ви, вроджені зрання?

Личить співати вам пісню кохання

*Волі своїй, молодій та буйній,
Рано співать панахиди по ній* (6, 203).

У таких випадках відокремлені звороти набувають статусу звертання. Це к стосується й конструкцій з присвійним займенником *мій*:

*І, може, тоді завітає та доля жадана До нашої
рідної хати,
До тебе, моя ти Україно мила, кохана,
Моя безталанная мати!* (6, 20)

Або:

*І все-таки до тебе думка лине,
Мій занашащений, нещасний краю!
Як я тебе згадаю,
У грудях серце з туги, з жалю гине* (6, 69).

І.І.Ковтунова [5, 111] указує на таку залежність: семантика виокремленого зворота виявляється пов'язаною з семантикою звертання ізоротною залежністю: чим яскравіше виражена адресованість у звертанні, тим менше вона відчувається у відокремленому звороті. Відокремлений зворот у л>ому випадку стає ближче до полюса чистої характеристики.

Другий розряд представлений звертаннями-номінаціями, які суміщають у -обі функції адресації й номінації. У конструкціях із звертаннями-номінаціями ідресованість має найбільший ступінь умовності. Такі звертання найчастіше використовуються при зверненні до об'єктів оточуючого світу, до абстрактних

понять та узагальнених категорій, як-от:

Красо України, Подолля!
Розкинулось мило, недбало!
Здається, w/o недоля,
Що горе тебе не знавало! (6, 9)

Або:

За час, за годину
Тебе я покину,
Величнеє море таємне!
І знов мене прийме,
Огорне, обійме
Щоденщина й лихо наземне (6, 16).

Як бачимо, значення адресації в таких прикладах відступає на задній план, а основною стає функція найменування предмета мовлення.

Вище було розглянуто розряди звертань, які суміщали або функції адресації й характеристичності, або адресації й номінації. У поетичному доробку Лесі Українки представлені й конструкції із звертаннями (третій розряд), у яких поєднуються всі три зазначені функції. Це фразова номінація в позиції звертання:

О ви, що полягли в таку смутну весну,
як вдарили недосвіти морози, -
нащадки не складуть вінців вам на труну, вам не
квітки пристали, тільки сльози! (6, 133)

Або:

Хто спить, хто не спить, - покорись темній силі!
Щасливий, хто сни має милі!

Вставай, хто живий, в кого думка повстала!
Година для праці настає! (6, 52).

Зазначимо, що цей розряд звертань порівняно з першими двома найменш представлений в аналізованих творах.

Таким чином, способи вираження характеристичності адресата в розглянутих прикладах є доволі різноманітними. Семантика адресатності передається цілим комплексом лексичних і граматичних мовних засобів.

Аналіз поетичних творів Лесі Українки дав змогу встановити, що письменниця використовує звертання і як засіб створення стилістичних фігур - „мовних зворотів, орієнтованих на незвичність слововживання, посилення емоційності, образності вислову” [3, 175]. Насамперед це стосується анафоричного вживання звертань. Так зокрема в циклі „Легенди” (6, 159-161) кожна непарна строфа починається звертанням **Королівно, ясна панно!** (вжито 6 разів), а кожна парна строфа має початок **Мій лицарю, любий пане!** (вжито також 6 разів). Зрозуміло, що такі повтори автор вживає з чітко окресленою метою. Як зазначає А.П.Коваль [4, 307], анафори в тексті, більшому за речення, виконують архітектонічну функцію: вони допомагають організувати текст, а водночас і членують його на закінчені (у змістовому і формальному плані) 124

частини.

В аналізованих творах звертання також часто входять до складу анепіфори, або кільця строфи - „стилістичної фігури, в якій певна синтаксична одиниця (речення, абзац, строфа) має однаковий початок і кінець” [8, 237]. Зразком анепіфори може бути, наприклад, така строфа:

Ой палка ти була, моя пісне!
*Як тебе почала я співати,
В мене очі горічи, мов жар,
І зайнявся у грудях пожар.
Хтіла я тебе в серці сховати,
Та було моє серденько тісне,
Ой палка ти була, моя пісне! (6, 87).*

Однаковий початок і кінець („Дуети мене, мій батеньку. на гори!”) має також твір „Дочка Ієфая” (6, 190-191).

Таким чином, Леся Українка майстерно вводить звертання до складу стилістичних фігур, що допомагає увиразнити мовні засоби твору, посилити ефективність читацького сприйняття.

У процесі дослідження фактичного матеріалу було встановлено, що поетеса вживає як власне звертання, так і риторичні звертання. Різниця між цими видами звертань полягає у виконуваних ними функції. У мовознавчій літературі зазначається, що власне звертання виступають як назви конкретних адресатів мовлення, як форми вольових виявлень мовця. Вони набувають цих властивостей у зв'язку з тим, що є компонентами безпосереднього звернення однієї особи до іншої. Стаючи формами вольових виявлень мовців, такі звертання повинні викликати реакцію-відповідь [11, 225]. Зауважимо, що цих звертань в аналізованих творах порівняно небагато й адресовані вони переважно близьким і рідним поетеси, наприклад:

- Аріадні Михайлівні Драгомаповій, дочці М.П.Драгоманова:

***Сестрице любя, я тобі бажаю**
Ясного щастя (коли се не мрія!),
Щоб “радою” і радістю ти стала Усім,
*кого ти любиш. Я бажаю,
Щоб сеє перше і безмірне горе Було
остатнім у твоїм житті* (6, 65);*

- Сергію Костянтиновичу Мержинському:

***Товаришу! Не можу я мовчати,**
Лежить таке прокляття на мені,
Що мушу тугу словом зустрічати:
Вони дзвінки, мої думки сумні (6, 119).*

Власне звертання адресує поетеса й конкретним особам - колишнім оваришам, які змінили свої політичні погляди й тому стали “мертвими” для неї:

***Вас я боюся - ви, зрадники друзі.**
Тільки не ваших ворожих речей, я не
боюся погроз і докорів,*

я не боюсь ваших любых очей... (в, 194).

Найбільш поширеними в поетичних творах Лесі Українки виявились риторичні звертання - тобто ті, які „адресуються до тваринного й рослинного світу, до речей, міфологічних істот тощо. У такому разі вони виконують стилістичну функцію художніх засобів” [7, 77].

Риторичні звертання, вживані в поезіях Л.Українки, можна тематично погрупувати на звертання, об'єктом яких є:

- явища природи, земля, небо тощо (найбільш поширеною є саме ця група риторичних звертань):

„Гей, ви, **грізні, чорні хмари!**” (6, 21), „**Ой гори, гори, золоті верхів'я!**” (6, 145), „**Дей, блискавице, громова сестрице!**” (6, 174), „**Море, море! Без краю просторе, Руху повне і разом спокою!**” (6, 13), „**Сильне море!**” (6, 37), **величне море тасмне! Синє море, Безкрає, просторе, - Ви, гордії, вільнії хвилі!**” (6, 16), „**Сонце, сонечко, глянь, я сміюсь!**” (6, 176), **Прощай, Веселе сонечко ясне!**” (6, 15), „**Ти прекрасна, Вечірня зоре!**” (6, 45), „**Ох, зійди, моя зірко лагідна!**” (6,46), „**Ви, зорі, байдужії зорі!**” (6, 58), „**Ви щасливі, пречистії зорі!**” (6, 148), „**Ди щасливі, високії зорі!**” (6, 148), „**Ди щасливі, холоднії зорі!**” (6, 148).

Як бачимо, частотність використання Лесею Українкою звертань до моря, сонця, зірок свідчить, що ці образи відіграють особливе значення у внутрішньому світі поетеси.

- рідний край:

„**Сторонньо рідна! Коханий мій краю!**” (6, 43), „**І Срато рідная!**” (6, 127), **Прощай, Волинь! Прощай, рідний куточок!**” (6, 9), **Д все-таки до тебе думка лине, Мій занпащений, нещасний краю!**” (6, 69).

- рослини і тварини:

„**Ой вишеньки-череиєньки, Червонії, спічі, Чого ж бо ви так високо Виросли на гіллі!**” (6, 31), **Кінь скаче вчвал що сили є, що духу. Я чую, яку ньому серце б'ється, от-от розірветься... Ой коню, швидше!..**” (6, 236).

- різні пори року, доби:

„**Вже прокинулись мрії і співи в мені... Весно, весно, - твоя перемога!**” (6, 60), „**Нічко дивна! Тобі я корюся, Геть всі темнії думи сумні!**” (6, 35).

- явища внутрішнього світу, людської творчості:

„**Мріє, не зрадь! Я так довго до тебе тужила...**” (6, 206), „**Мріє новая, з тобою і там буде рай!**” (6, 72), „**Навіщо ж ти, фантазіє химерна, мені показуєш якусь убогу постать!**” (6, 125), „**Лежи ж тепер, досадонько, тут у серці тихо, буду тебе колихати, чи не присплю лихо!**” (6, 152), „**Слово, коли ти живе, статися тійюм пора!**” (6, 206), „**Ти, моя щира, гартована мова. Я тебе видобуть з піхви готова!**” (6, 88), „**Де поділися ви, голоснії слова, що без вас моя туга німа?**” (6, 140), „**Де ж ви, де, мої щирі, одважні слова?**” (6, 95), „**Благаю вас, пісні, пісні мої крилаті, За ним услід, мов іскорки, летіть!**” (6, 94), „**Гей, шаленая пісне! І в кого вдалась ти така непокірна?**” (6, 142).

У цій тематичній групі найбільш частотними виявились риторичні звертання до слова, мови, оскільки „зброєю” письменника виступає слово, саме воно впливає на свідомість людей, закликає до певних дій.

Отже, як бачимо, риторичні звертання, на відміну від власне звертань, на відповідь не розраховані, а вживаються для того, щоб привернути більшу увагу до об'єкта зображуваного, викликати у читача певне ставлення до нього. Використання цієї стилістичної фігури допомагає автору збільшити експресивність мовлення.

Наведені приклади переконливо доводять, що Леся Українка вживає в основному звертання з емоційним забарвленням, які допомагають виразити суб'єктивне ставлення до адресата, дати йому певну характеристику, оцінку. Емоційне забарвлення передається найчастіше вживанням звертальних слів у переносному значенні, використанням означень-епітетів, суфіксами суб'єктивної оцінки, повторенням звертань тощо. Крім того, емоційність може підсилюватися додаванням до звертань часток або вигуків.

Таким чином, звертання відіграють центральну роль в організації поетичних текстів Лесі Українки. Даючи характеристику адресату мовлення, вони несуть основне смислове навантаження. Переважання риторичних звертань в аналізованих творах пояснюється тим, що адресатом тут найчастіше виступають не особи, а предмети, процеси, що пов'язано з комунікативним ереносом - явищем, характерним саме для поезії.

Список використаної літератури

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика > української мови. Морфологія. - К.: Либідь, 1993. - 336 с.
2. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / АН України. Ін-т української мови; Відп. ред. К.Г.Городенська. - К.: Наук, думка, 1992. - 224 с.
3. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий "лумачний словник лінгвістичних термінів /За ред. С.Я.Єрмоленко. - К.: Либідь, 2001. - 224 с.
4. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. - К.: Вища школа, 1987. - 351 с.
5. Ковтунова И.И. Поэтический синтаксис. - М.: Высшая школа, 1989. - 367 с.
6. Леся Українка. Вибрані твори: Поезії. Поєми. Драматичні твори. - К.: Дніпро, 1974. - 630 с.
7. Плиско К.М. Синтаксис української мови із системою орієнтирів для самостійного вивчення. -Х.: Основа, 1992. - 149 с.
8. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Підручник. - 3- те вид., перероб. і доповн. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2000. - 248 с.
9. Скаб М.С. Семантико-синтаксичні функції українського вокатива // Мовознавство. - 1987. - №5. - С.62-65.
10. Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної >країнської мови: Проблемні питання. - К.: Вища школа, 1994. - 670 с.
11. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис /За заг. ред. акад. І.К.Білодіда. - К.: Наукова думка, 1972. -515 с.

Summary

Types of addresses and their functioning in the poetic texts of L. Ukrainka.

The article is sequential of the author's series of publications from the questions of functioning of the category of addressee in different styles of Ukrainian language. The main attention is concentrated on types of addresses, which spread in the poetic texts of L. Ukrainka exactly on the forms of their lingual expression, getting up of intonation, semantics, position in the sentence.

Н.М.Шарманова
аспірант

АФОРИЗМ У СТРУКТУРІ МАКРОТЕКСТУ

У статті розглядаються особливості афоризмів у макротексті, висвітлюються основні способи введення їх у мікро- й макроструктури на матеріалі прози П.Загребельного й Р.Іваничука. На основі процесів текстотворення укладається шкала градації афористичності.

Афоризм являє собою логічне, образне судження узагальнюючого характеру, що в раціональній чи парадоксальній формі відбиває навколишній світ. Виступаючи самостійним літературним жанром, афористичний вислів характеризується співіснуванням у ньому структурно-композиційної, семантико-сислової та інтенційно-прагматичної природи. Жанрова специфіка висловів зближує їх з іншими одиницями пареміології (власне пареміями, ептонімами), яким властива текстопороджуюча функція, формульний характер і можливість функціонувати поза контекстом. Саме з таких позицій афоризм маніфестується як самодостатній текст багатьма дослідниками (Крейдлін Г.Є., Черкаський М.А., Саввіна О.Н., Жолковський А.К., Щеглов Ю.К.). При цьому спостерігається лише уточнення наукової термінології. Так, афоризм трактується як текст [4, 196-197] або як мінімальний текст, якому притаманний комплекс властивостей - клішованість, сентенційність, узагальненість [12, 38]. Опозицію до такого тлумачення текстової природи афоризму становлять погляди на нього як еквівалент цілих оповідань [11, 6], мініатюрний художній твір з певною композиційною структурою [2, 163].

Індивідуально-авторські афоризми найчастіше включені в художній твір і виступають складовими частинами загальної текстової будови (конституентами). Саме у такому ракурсі афоризми по-іншому репрезентують текстопороджуючу функцію. Вони призупиняють, переривають основну розповідну лінію твору, „являють собою другий план повідомлення” [1, 82]. І.Р.Гальперін визначає таке явище як функцію „гальмування”, на основі якої сентенція (у нашому розумінні - афоризм) „роз’єднує події, призупиняє рух 128